

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietary Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt VI. Honorius III. Episcopo Aversan.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

ibi erant præsidio, ut refert Mela supra. Habet Ecclesiam Cathedralē suffraganeam, Archiepiscopi Arelatenis, de qua tantum ait Chenu in *chron. Episcop. Gallia*, fol. 31. *Aurenge*. De eo Episcopo ad Arelatensem ejus Metropolitanam scripta est prærens Decretalis Innocentii III.

quæ extat in *cap. ex parte, de clericis agrotant*. Alia de ipsa Ecclesia & ejus Præsulibus cumularunt Frat. Sarmat, tom. 2. *Gallia Christi*, fol. 198. (c) Princeps, qui appellatur vulgò *el Principe de Orange*.

CAPUT VI

Honorius III. Episcopo Aversan.

CONSULTATIONIBUS. Et infra: Archidiacono autem, quem morbo paralytico laborantem, officium linguæ asseris amissile, coadjutorem poteris adhibere, maxime si de ipsius processeris voluntate.

NOTÆ.

(a) *Aversan.*] Ita legitur in quinta compilatione, sub hoc tit. *cap. ult.* Aversa hodie Amberla dicta est in Campania felici, octo à Capua millibus, in ruinis veteris Atellæ constructa, de qua plura tradunt Paulus Jovius lib. 4. Vghellius tom. 1. *Italia sacra*, fol. 548. Habet Ecclesiam Cathedralē, cujus mentio fit in *cap. de consuetudine 8. dist. 1.* Joanni Lamberto ejus Prelato, qui ex Archidiacono, Amalphitano ab Honorio III. Episcopo Aversanus consecratus fuit anno 1227. & floruit usque ad annum 1234. ut refert Vghellius supra num. 13. & Cironius in presenti, & in præmissis, reſcribit in præfenti Honorius.

COMMENTARIUM.

His quatuor decisionibus talis deducitur assertio; Episcopo, vel alius Ecclesiarum Prælatu agrotis dandus est coadjutor, qui in Ecclesia minister. Probant ultra jura congesta in præfenti, & sub eodem titulo lib. 6. textus in *cap. quumvis, c. peccatis, cap. nihil, de elec. 7. q. 1. c. venerabili 27. de offic. deleg. cap. final. quest. ult. cap. grandi, de suppl. lib. 6. cap. ex transmissa, de consec. præb. junct. integ. cap. 13. cui, de elect. in 6. Concil. Agathensis can. 23. ibi: Si officium Archidiaconatus propter simpliciorum naturam implere, aut expedire nequiverit, ille loci sui nomen teneat, & ordinationi Ecclesie: quem elegerit Episcopus, proponatur. Ataulic, cap. 29. ibi: Si post omnia occurrerit imbecillitas fragilitatis humane, ut si quis Episcopus per infirmitatem, debilitatemve in aliquam hebetudinem sensus inciderit, aut officium evi amiserit, ea, que non nisi per Episcopos geruntur, non sub præfentia sua presbyteros agere permittat, sed Episcopum evocet, cui hoc, quod in Ecclesia agendum fuerit, imponat. Divus Gregorius lib. 2. epist. 8. D. Ambrosius epist. 79. ubi scribit Episcopo Baldo datum esse Senecionem, in consortium regende Ecclesie: & epist. 1. Tarracon. provinc. ad Hilarium Pontif. Romanum, ubi refertur Nundinarium Episcopum Barcinonensem sibi addicivisse Iteneum. Zacharias Pontifex epist. 6. ad Bonifacium Episcopum, ibi: De eo quod tibi successorem constituere dixisti, ut te iubente in tuo loco eligatur Episcopus, hoc nulla ratione concedi patimur, quia contra omnem ecclesiasticam regulam, vel instituta Patrum esse monstratur; sed volumus ut tibi minister, & sit in Evan-*

gelium Christi adiutor. Idem de se refert Gregorius Nazianz. epist. 39. Narsisso etiam Hierosolymorum Episcopo datus fuit coadjutor Alexander ob ingrav. scientem ætatem, referente Eusebio lib. 9. cap. 9. & 10. Illustrant ultra congestos in præfenti à Garanna & Barbosa lib. 3. juris Eccles. cap. 10. de coadjutoribus, idem de potest. Episcop. alleg. 57. & de Canonico cap. 23. & voto 56. Sebastianus Casar. de Eccles. hierarch. quest. 2. præm. §. 4. Chopinus de sacra pol. lib. 1. tit. 2. numer. 18. Salgado de process. 3. p. cap. 2. num. 44. Azot. 2. p. moral. lib. 3. cap. 2. quest. 9. Valenzuela consil. 98. Ferro Manrique de differentibus, q. 115. Rota apud Pennam tom. 1. dec. 392. Filescus in *cap. quoniam 14. de offic. ordin. s. 2. Pondutus variar. resol. p. 2. cap. 1. §. 14. Bofquetus ad Innocent. lib. 2. epist. 121. Petrus Gregorius lib. 1. part. 1. tit. 27. cap. 6. & de benefic. cap. 2. num. 13. & cap. 38. num. final. & lib. 15. synagm. cap. 15. Duarenus lib. 3. de sacris eccles. cap. 5. Narbona de atar. anno 60. quest. 5. Fontanel, decis. 212. Fragofo de regim. lib. 1. disp. 21. §. 5. Chopinus lib. 2. monast. titul. 3. numer. 7. Mendoza lib. 1. Concil. lib. fol. 15. P. Marcha lib. 6. concord. cap. 8. Robertus lib. 1. ver. Indic. cap. 7. Langleus lib. 7. semestr. cap. 4. Morancius in l. 6. ff. de iudic. Paulus Zachias consil. 20. Alt. Sierra lib. 1. dissert. cap. 2. cœm. seq.*

Sed hæc assertio non levem patitur dubitandi rationem, quæ nascitur ex veteri Ecclesie impugna-
lege, videlicet nulli viventi Episcopo alium tu-
tur tradita
perponendum, aut superordinandum esse, nisi
assertio.
in ejus locum, quem culpa capitalis dejecit, Concil. Arelat. 5. can. 12. Meldense can. 47. Constantinop. 8. sub Hadriano alt. 5. post epist. Nicolai ad Phocium. Julius Pontifex epist. 2. ad Orientales, Damasci epist. 1. ad Paulinum, lepide in eam rem B. Leo Magnus epist. 89. ad Episcopos Viennensis Ecclesie, dum ait: Epistola quoque congesta est orium ipsius, & numerosa subscriptione singulorum firmata, invidiosissima contra Hilarium plena querimonis, quod projecto Episcopo suo agrotare liberum non fuisset, cum illi vix ex morbo decumbenti Hilarium Viennensis Primus, & Legatus Sed. Apost. successorem daret. Quod caurum fuit duplici ex causa: primâ; ne duo simul in una civitate darentur Episcopi, contra Concilium Nicænum 1. can. 8. Tolet. 12. can. 4. & ea quæ congesti in *cap. quoniam 14. de offic. ordin.* Secundâ; ne detur successio in dignitatibus, & beneficiis ecclesiasticis, contra ea quæ adduxi in *cap. 1. de præbendis*, præcipue admittâ futurâ succes-

successione cum voto captandæ mortis alienæ, quod Ecclesia semper improbat, ut dicemus infra in c. 1. de concess. præbend. Igitur non rectè in præsentè docetur, Episcopo, vel aliis Ecclesiarum Prælatiis ægrotantibus dandos esse coadjutores.

4. De coadjutoribus ex jure civili.

Quæ difficultate non obstante, vera est præsens decisio, pro cuius expositione sciendum est, coadjutorum usum, tam in temporalibus, quam spiritualibus, seu ecclesiasticis ministeriis receptum, & magno mortalium consensu probatum semper fuisse, ut constat ex cap. grandi, de supplend. neglig. lib. 6. unde textum in l. cæcum 6. ff. de iudiciis, ubi docetur, cæcum iudicis officio fungi posse, intelligit Bartolus ibi, quem sequitur Mornacius, de coadjutore dato. Iure etiam civilitutoribus iis, qui non sufficiunt administrationi, dantur actores, sive curatores, qui & adutores dicuntur in l. 13. §. final. ff. de tutel. mentio etiam fit ad iutoris Præsidis in l. 6. C. quomodo; & aliquando ad iutoris cornicularii, in l. ult. ff. de iure immunitatis; ad iutoris Magistri officiorum, in l. 5. C. de princip. agent. lib. 12. Quæstoris in l. ult. C. de proximo sacror. serm. eod. lib. Iure nostro canonico coadjutoria duplex est, perpetua, & temporalis. Temporalis coadjutoria dicitur cum ministro Ecclesiæ infirmitate, aut alio impedimento de tento, certis ex eodem beneficio assignatis redditibus, coadjutor datur, qui pro ipso in Ecclesia ministrat, dum infirmitas, vel simile impedimentum durat, ex decisionibus in hoc titulo compilatis, cap. 1. hoc titulo, in 6. Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 7. qui coadjutores secundi Prælati dici solent, quo in sensu accipiendum esse Sidonium sibi:

*Antistes fuit ordine in secundo,
Erant em fasces levans Episcopali;
Nam de Pontificis tenore summi
Ille insignia sumpsit, hic laborem,*

Post Sirmandum, & Savarum docuit Mornacius in d. l. cæcum. Dantur enim coadjutores sacerdoti, qui munus suum exequi non potest, adjungiturque vicarius dispensator, sive coadjutor, qui vices ejus gerat. Eo sensu Synesius dum de abdicando Episcopatu cogitat, ait: Pro nobis igitur eligendus, vel nobiscum eligendus, omnino eligendus homo est, quisquis ille fuerit, quin civilibus rebus longè merito penitus videbitur. Coadjutoria vero perpetua cadit, cum sublato impedimento non tollitur, immò proprietario defuncto in ejus locum succedit coadjutor, quæ successio nis species in jure nostro detestabilis est, ex textu in cap. accepit, de pallis, junctâ interpretatione Petri Gregorii de benefic. cap. 30. num. 2. argumento capitis 1. & 2. de concess. præbend. cap. nec captanda, eod. tit. in 6. Concil. Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 7. vers. in coadjutoris; unde usus earum jure communi non reperitur receptus. Postea tamen stilo Curæ fuit introductus, & datâ justâ causâ multoties conceduntur in Canonicatibus, & Dignitatibus, rarissimè verò in parochialibus, teste Gonzalez d. §. 9. num. 48. & 51. de illisque latè agunt Mandol. in praxi signaturâ grâtiæ, tit. Coadjutoria, vers. Altera: idem Gonzal. à num. 40. Garc. à num. 13. & 53. supra, meminitque Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 7. nec his casibus utriusque coadjutoria rector interim privatur ipso beneficio; ex adductis supra in cap. 1. Nec contarium docetur in cap. tua nos, in illis verbis: Ab administrationis officio de-

bet removeri; hoc tui, quia, ut rectè docent Glossa sibi, Panormitanus num. 4. Suarez de censur. disput. 51. sect. 2. in fine. Salgado de protecl. dist. 3. p. cap. 2. num. 44. Barbola disto c. 10. de coadjutoris, num. 4. in ejus textus specie remotio illa ab administrationis officio tantum, non verò ab ipso officio facta fuit. Ex differentia autem, quæ versatur inter utramque coadjutoriam, resolvendum venit, utrum coadjutoria sit beneficium? Et dicendum est, coadjutores simpliciter datos ob ægritudinem Prælati, vel simile impedimentum, verè beneficium non obtinere, sed tantum officii functionem & ministerium loco proprietarii; quo in sensu eos habere curam animarum docetur in cap. de rectoribus, cap. tua nos, hoc titulo: nec coadjutor est beneficiarius, ut affirmat Suarez lib. 4. deorat. c. 22. n. 19. qui inde inferit, coadjutorem vi coadjutorie ad nullam officii ecclesiastici recitationem teneri: quod & docet Navarrus de grat. c. 2. n. 18. quamvis enim concessio coadjutoris sit concessio beneficii sub conditione obitus beneficiarii, ideoque eâ conditione positâ, coadjutor absque nova collatione accipiat beneficium, ac proinde æquè sit materia simoniae ac beneficium, Suarez de simon. cap. 27. num. 5. tamen usque ad impletionem conditionis collatio est quali pendens. Coadjutores verò datos in perpetuum congruâ portione assignata, & cum futura successione, propriè dici beneficiarios, docuerunt Petrus Gregorius de benefic. cap. 11. num. 2. & lib. 15. syntag. cap. 25. num. 1. Garcia de benefic. 4. p. cap. 5. à num. 122. Casar de eccles. hierarch. g. 2. proem. num. 21.

Deinde sciendum est, à quibus, & ex quibus causis coadjutores dentur. Et quoad primum dubium certum est, per Episcopum posse dari parochio coadjutorem ad tempus. Tridentinum disto cap. 7. Cæterum coadjutor cum succedendi jure dari tantum potest à Romano Pontifice, cap. pastoralis, hoc tit. in 6. ex illa plena beneficiorum administratione, quam R. Pontifex obtinet, cap. sicut, §. esse, cap. cum autem 7. quæst. 1. cap. quamvis, de re script. in 6. cap. auctoritate, de concess. præb. eodem lib. Garcia de benefic. part. 4. cap. 5. à num. 20. Olim etiam Episcopis coadjutor assignari poterat ab Archiepiscopo in Concilio provinciali. Concil. Meldense celebratum anno 845. can. 97. Sed si Episcopi ministerium ecclesiasticum propter infirmitatem corpoream exhibere non potuerit, in Archiepiscopi hoc eam voluntate Episcopi ejusdem Ecclesiæ maneat ordinatione, qualiter debuit officium non remanere. Probat, & refert dictum canonem Petrus Marcha lib. 6. concord. Sacerd. & Imp. cap. 8. numer. 10. Aliis Rectoribus Ecclesiarum coadjutorem tantum ad tempus is dare potest (si justa subist causa) ad quem illius beneficii conferendi facultas pertinet; hoc est Episcopus, vel alius superior, ut in cap. de Rectoribus, cap. final. hoc tit. Circa causas ex quibus coadjutores dari debeant, dicendum est primò, dari ob senium, vel ætatem provecctam, cap. nihil, cap. petusti, cap. quid frater 7. quæst. 1. celebri miraculo firmat Barotius anno 195. num. 9: Primum ad 70. annos, secundum ad sexaginta refert Narbona de ætate anno 2. quæst. 5. per totam. Deinde ob infirmitatem virium corporis, cum videlicet pastore sit morbo affectus, d. cap. pastoralis, hoc tit. in 6. veluti leprâ, cap. de Rectoribus, hoc

De causis coadjutorum.

6. Coadjutorum.

hoc tit. in 6. Sed si ob infirmitatem renunciave-
rint, non datur coadjutor, sed successor eligi-
tur. *cap. sicut 11. §. ecce 7. quest. 1. cap. non au-
tem, cap. quavis, ead. quest. cap. literas, de re-
num.* Tertio ob amentiam, vel aliam animi ægri-
tudinem, quâ rector est mente captus, *cap. tu 2
nos, hoc tit.* ob defectum idoneæ literaturæ in
Prelato requisitæ, Tridentinum *sess. 21. de re-
form. cap. 6.* ob negligentiam, cum Prelatus
præstat quidem suum munus & officium, sed
negligenter, ut docetur *in cap. quia 7. quest. 1.*
qua ratione Valerius Episcopus Hipponensis,
homo Græcus, cum esset parum aptus per igno-
rantiam Africæ, & Latini idionatis, accivit sibi
matrem adjutorem Sanctum Augustinum de con-
sensu Primatis Africæ, ut narrant Possidius *in
Augustini vita cap. 8.* & Petrus Blefensis *epist.*
44. Baronius *anno 395. num. 31.* Alii etiam SS.
Episcopi non dissimiliter aliquando se gesserunt.
Admodum antiquus coadjutor fuit Alexander,
divinâ revelatione ad Narcissum senem tuble-
vandum evocatus, ut scribit Eusebius *lib. 6.
cap. 8.* De Anatolio Episcopo Laodiceno, & ejus
coadjutore mentio est apud eundem *lib. 7. cap.
28.* Sanctum Athanasium eodem munere ali-
quando esse perfunctum, S. Cyrillus auctor est
epist. ad monachos Egypti. Sanctum Gregorium
Nazianz. Patri suo in Episcopatus regimine
adjutorem fuisse, habent ejus acta. De aliis co-
adjutoribus Episcoporum agit D. Gregorius *lib.
7. indict. 2. epist. 49. & lib. 11. epist. 7.* Item datur
coadjutor, si Prelatus suspectus sit de dilapi-
datione bonorum Ecclesiæ, *cap. venerabilis, de
offic. deleg. cap. licet Heli. de simonia.* Innocen-
tus III. *lib. 1. epist. 121.* vel si captus sit ab hosti-
bus, *cap. si Episcopus, de supplend. vellig. lib. 6.*
Prosequuntur alia de coadjutoris officio, & ju-
ribus, quæ illis simul cum administratione com-
petunt, Barbosa *dicto cap. 10. §. vero 56.* Ton-
durus *dicto cap. 2. §. 1. per tot.* qui varias quæ-
stiones, quæ inter coadjutorem, & proprietarium
oriri solent, resolvunt.

His suppositis apparet vera ratio præsentis
assertionis: nam cum Episcopi & cæteri Eccle-
siarum Prelati debeant residere in suis Eccle-
siis, ut provideant propriis parochianis, pa-
bulumque spirituale illis ministrent, ut probavi
in cap. 2. de cleric. non resid. & infirmi hoc
per se facere non possint, nec cætera munia pro-

priæ dignitatis obire, non tamen ideo afflictis
illis danda est afflictio, juxta supra tradita *in cap.
1.* idèdè piè, & utiliter prospectum est ab Eccle-
sia, ut illis coadjutores dentur, ut pro eis in Ec-
clesia administrent, congruâ fructuum portio-
ne illis pro labore assignatâ. Accedit exemplum
veteris legis, juxta quam Summo Pontifici co-
adjutor dabatur, ut si per morbum, aut aliam
causam fonticam ille non possit obire propria
sua munia, secundus ea exleret; quo modo
Pontificatum Annæ, & Caiphæ uno, eodem-
que tempore, omisso Baronio *anno Christi 31.*
Tornello *in annal. sacr. anno 2974.* accipiunt
Bulengerus *diatrib. adversus Cajaubonem,* Spon-
danus *in epit. Baroni, dicto anno 31.* Sic etiam
lege gratiæ usus coadjutorum inolevit, ut si ob
morbum fonticum, vel aliam similem causam
non possint Episcopi, vel Rectores Ecclesiarum
divina ministrare officia, alii adjungantur, qui
valeant in Ecclesia pro eis deservire. Hoc ta-
men procedit nisi Episcopus infirmus renuncia-
verit: nam tunc non coadjutor, sed alius in
ejus locum est eligendus, *cap. sicut vir, §. ecce,
cap. non aliter, cap. quavis, cap. qualiter 1.
question. 7. cap. 1. 85. distinct. cap. litte-
ras, de renunc. vel nisi ætas nimia non sit;*
tunc enim per se deservire debet, *cap. 1. de
renunc.*

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta;
nam quæ in ea expendebamus, procedunt cum
coadjutores dantur cum futura successione, quos
præca Ecclesiæ sæcula non agnovent; quippe
plebes duos Episcopos pati non poterant, &
ideo ad vitandâ schismata tales coadjutores,
vel etiam successores sacri canones arcebant, li-
cèt postea ex rationibus supra adductis Summi
Pontifices pro suprema auctoritate, quam in
beneficiis ecclesiasticis habent, eos admissent,
ut docent omnes supra laudati de coadjutore
agentes. Et hæc est ferè hodierna praxis coad-
jutorum, nam olim quidem coadjutores tan-
tum dabantur, ut essent quod significabant,
hoc est sublatore pastoris fessî, aut tenio gra-
vari. Nunc autem ferè semper ita res agitur,
ut manifestissimè appareat, aliud non queri
quàm perpetuationem beneficii inter consanguineos;
nam vegeto adhuc & robusto juvenis, &
ministerii facti planè rudis nepos, aliisque ex fa-
milia eligitur.

7.
Dissolvitur
dubitandi
ratio.

TITVLVS VII

De Institutionibus.

CAPVT I.

Ex Concilio (a) Arelatensi.

Non amplius suscipiantur in monasterio (b) canonicorum, atque monacho-
rum, seu puellarum, nisi quantum ratio permittit, & in eodem monasterio abs-
que necessariarum rerum penuria degere possunt.

NOTÆ.